

Till Finansdepartementet

Diarienummer: Fi2025/01535

Remiss av förslag till direktiv om ändring i rådets direktiv 2011/64/EU om strukturen och skattesatserna för punktskatten på tobaksvaror

Sammanfattning

Hjärt-Lungfonden tillstyrker de förslag som lämnats i direktivet och lämnar argument nedan. Hjärt-Lungfonden tillstyrker höjd skatt på tobak och liknande produkter med hänsyn till det tobakspolitiska målet som är minskade medicinska och sociala skador orsakade av tobaks- och nikotinprodukter. Ett högt pris är en av de mest effektiva åtgärderna för att minska användningen av tobak, nikotin och liknande produkter och en minskad konsumtion medför en positiv effekt på hjärt-kärlhälsan och folkhälsan i stort.

Inledning

Hjärt-Lungfonden välkomnar förslaget om nytt tobaksskattedirektiv och att EU tar steg att skydda barn och unga samt för att förebygga sjukdom och förtidig död. Det ligger väl i linje med den existerande cancerplanen på EU nivå samt den EU plan som är under utveckling på hjärt-kärlområdet. Även Sveriges egen myndighet, Folkhälsomyndigheten, och globala organisationer som WHO (World Health Organisation) och WHF (World Heart Federation) förespråkar starkare regleringar på tobaks- och nikotinområdet. Enligt WHO är ett högt pris den enskilt viktigaste åtgärden för att minska bruket av tobaks- och nikotinprodukter.

Att tobak (cigaretter och brunt snus) är en stor riskfaktor för negativ utveckling av hjärt-kärlsjukdomar är idag välkänt men att även nikotin påverkar hjärta- och kärl negativt är inte lika välkänt. I och med att fler och fler produkter med nikotin utvecklas kommer den oberoende forskningen långsamt i kapp.

Nikotin ökar styvheten i kroppens blodkärl och ökar risken för ett förhöjt blodtryck. Båda dessa förändringar i kroppen ökar risken för hjärthändelser i framtiden. Dagens nya nikotinprodukter innehåller dessutom ofta väldigt stor mängd nikotin, vilket ger ett snabbt beroende samt en ännu större belastning på hjärta och kärl. Det som är mest oroande är att vi idag inte har kunskap om hur detta kommer att påverka hjärtkärlhälsan på sikt. Bifogar här en sammanställning av World Heart Federation om nikotin- och hjärtkärlhälsa.

<https://world-heart-federation.org/wp-content/uploads/WHF-Policy-Brief-Nicotine-and-CVD.pdf>

Hjärt-Lungfonden stödjer EU:s förslag om högre minimiskatter.

Enligt WHO är den mest effektiva åtgärden för att skydda barn och unga från tobaks- och nikotinbruk ett högt pris på produkterna. Hjärt-Lungfonden stödjer därför EU:s förslag om högre minimiskatter. De nya nikotinprodukterna är i vissa fall väldigt billiga tex en dosa av det vita snuset kan kosta mindre än vad en glass kostar. För att skydda barn och unga från att bli nya nikotinister behöver samhället medverka till att priserna höjs.

Alarmerande ökning bland unga

Ökningen av nya nikotinprodukter som vitt snus och vapes bland svenska ungdomar är idag alarmerande. Enligt Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN) har bruket av tobaks- och nikotinprodukter hos flickor i gymnasiet gått från 6 procent 2018 till 26 procent 2024. Av flickorna och pojkarna i årskurs två på gymnasiet har 39 procent använt någon tobaks- eller nikotinprodukt den senaste månaden enligt 2024 års mätning. Samtidigt är priset på både tobaks- och nikotinsnus mycket lågt.

Att i så tidig ålder bli beroende av nikotin är väldigt bekymmersamt. Sverige hade tills nu vunnit slaget mot cigaretter och var nere på en historisk nivå av nikotinberoende bland unga. Nu är den trenden bruten och vi har fått en våg av nya unga nikotinister. För att skydda folkhälsan i hela EU är det nödvändigt att höja minimiskatterna ytterligare samt att beskatta produkterna likvärdigt, så att de faktiskt leder till högre priser på samtliga produkter i alla medlemsländer och att barn och unga skyddas från att börja använda dessa produkter.

Det är vidare mycket viktigt att beskattningen är likvärdig på olika tobaks- och nikotinprodukter eftersom bruk av dessa hör ihop. Forskningen visar att personer som använder snus eller e-cigaretter över tid har större risk för att börja röka cigaretter. En analys av tobaks- och nikotinbruk bland svenska elever i klass nio, utförd av Folkhälsomyndigheten, har visat att fyra gånger så många elever bland de som använde e-cigaretter eller snus också rökte cigaretter jämfört med gruppen som helhet. Ur ett folkhälsoperspektiv, och särskilt för att skydda barn och unga, är det

därför viktigt att säkerställa att konsumtionen inte bara flyttar mellan produkter. Det kräver en likvärdig skattenivå mellan olika produktkategorier.

Framtida tobaks- och nikotinprodukter

Hjärt-Lungfonden är positiv till att förslaget på nytt skattedirektiv tar hänsyn till den produkt- och marknadsutveckling som skett och att det ligger ett förslag om att även framtida tobaks- och nikotinprodukter samt nikotinanalyser och syntetiskt nikotin ska omfattas av direktivet. Detta kommer att minska industrins möjligheter att utnyttja kryphål i lagstiftningen och locka barn och unga med nya attraktiva produkter och nya kemiska varianter av nikotin

Ny reglering behövs skyndsamt

Det finns ett stort behov att skyndsamt skydda nya generationer från ett långvarigt tobaks- och nikotinbruk. Det är många år sedan Tobaksskattedirektivet uppdaterades och den aviserade uppdateringen har dessutom varit försenad i många år. Hjärt-Lungfonden anser att det inte bör dröja ytterligare fyra år innan direktivet till fullo trätt i kraft. Vi anser därför att implementeringsperioden bör förkortas. Vi efterfrågar också att även det försenade Tobaksproduktsdirektivet offentliggörs snarast möjligt. Hjärt-Lungfonden anser att det uppdaterade förslaget bör innehålla strikt reglering av smaksättningar av samtliga produkter, reglering av nikotinhalten i samtliga produkter, krav på neutrala tobakspaket och att det tillåter medlemsländerna att på sikt helt fasa ut försäljning av produkterna och införa en ambitiös tobakslagstiftning helt i linje med WHO:s ramkonvention om tobak.

Övrigt

Hjärt-Lungfonden beklagar att tobaksindustrin har bjudits in att lämna synpunkter på denna remiss. Med hänsyn till industrins väldokumenterade intressekonflikter i frågor som rör folkhälsa och regleringen av deras bransch och produkter är det enligt artikel 5.3 i WHO:s tobakskonvention beslutat att beslutsfattare ska förhålla sig kritisk till tobaksindustrins inspel.

Kristina Sparreljung, Generalsekreterare Hjärt-Lungfonden